

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 251/2012-21

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 18. mája 2012 predbežne prerokoval sťažnosť Ing. I. H., t. č. vo výkone trestu, ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v spojení s právom podľa čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 To 13/2010 z 29. marca 2011 a postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Ing. I. H. o d m i e t a pre nedostatok právomoci Ústavného súdu Slovenskej republiky na jej prerokovanie.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 22. marca 2012 doručená sťažnosť Ing. I. H., t. č. vo výkone trestu (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv

a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) v spojení s právom podľa čl. 13 dohovoru uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 4 To 13/2010 z 29. marca 2011 (ďalej aj „namietané uznesenie“) a postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu.

Zo sťažnosti a zistení ústavného súdu vyplýva, že sťažovateľ bol rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) uznaný za vinného zo spáchania trestného činu podvodu podľa § 250 ods. 1 a 5 Trestného zákona účinného do 31. decembra 2005 (ďalej len „Trestný zákon“) spolupáchateľstvom podľa § 39 ods. 2 Trestného zákona a bol mu uložený úhrnný trest odňatia slobody vo výmere päť rokov. Proti označenému rozsudku krajského súdu podal sťažovateľ odvolanie, o ktorom rozhodol najvyšší súd namietaným uznesením tak, že ho zamietol.

Sťažovateľ v sťažnosti okrem iného uvádza, že najvyšší súd rozhodoval o jeho odvolaní na verejnom zasadnutí bez jeho prítomnosti a „*v prítomnosti obhajkyne, ktorá bola obžalovanému ustanovená dôvodiac, že sa riadil pri tom § 37 ods. 2 Tr. por., z ktorého vyplýva, že skôr zvolený obhajca je povinný plniť svoje povinnosti obhajcu až do skutočného prevzatia obhajoby iným obhajcom*“, a najvyšší súd podľa jeho tvrdenia v namietanom uznesení uvádza, že „*neskôr zvolený obhajca obžalovaným splnomocnený 4. marca 2011 napriek riadnemu a včasnému upovedomeniu sa na verejné zasadnutie nedostavil bez akéhokoľvek ospravedlnenia a teda k skutočnému prevzatiu obhajoby iným obhajcom nedošlo*“.

V nadväznosti na uvedené sťažovateľ ďalej uvádza, že ustanovenej advokátke JUDr. D. O. oznámil, že „*si volím iného obhajcu a nesúhlasím, aby ma ďalej v tejto veci zastupovala a zároveň som túto skutočnosť oznámil NS SR prípisom zo dňa 21. 2. 2011. Požiadal som NS SR o verejného zasadnutia*“. Sťažovateľ tvrdí, že ku skutočnému prevzatiu jeho obhajoby advokátom JUDr. R. S. (ďalej aj „zvolený advokát“) došlo už 4. marca 2011 na základe splnomocnenia z toho istého dňa, pričom zvolený advokát podaním zo 4. marca 2011 požiadal najvyšší súd o odročenie verejného zasadnutia z dôvodu „*potreby preštudovania spisu a oboznámenia sa s vecou*“. Najvyšší súd verejné zasadnutie nariadené

na 8. marec 2011 odročil „z dôvodu neprítomnosti obhajcu aj obžalovaného a... uložil obhajkyňi JUDr. O. pokutu vo výške 30 126 Sk, - (1000 eur) aj keď táto de facto už štyri dni nemala mať povinnosť ma zastupovať, keďže plnomocenstvo na zastupovanie JUDr. R. S. bolo súdu doručené...

Nový termín verejného zasadnutia bol stanovený na 29. 3. 2011. Na uvedený termín som riadne a včas ospravedlnil svoju neprítomnosť a vyslovene som trval na vykonaní VZ za mojej účasti. Mój splnomocnený obhajca JUDr. R. S. sa na verejnom zasadnutí o odvolaní... nezúčastnil tiež, za čo mu bola uložená poriadková pokuta...

Verejné zasadnutie o odvolaní NS vykonal za prítomnosti obhajkyne JUDr. D. O. bez mojej prítomnosti a moje odvolanie... zamietol.“

V ďalšej časti sťažnosti sťažovateľ po citácii príslušných ustanovení ústavy a dohovoru zdôrazňuje, že tieto mu „zabezpečujú právo na obhajobu, spravodlivosť a ochranu základných práv v trestnom konaní...

Vykonanie verejného zasadnutia v mojej neprítomnosti pociťujem ako veľmi veľký zásah do mojich práv. Jedná sa o zásadný zásah do mojej slobody. O to viac, že mi bolo odopreté osobné prezentovanie dôkazov pred odvolacím súdom. NS opiera rozhodnutie, vykonať verejné zasadnutie v mojej neprítomnosti tým, že som bol o termíne VZ riadne a včas upovedomený a vykonaniu nebránili žiadne prekážky...“

Sťažovateľ zastáva názor, že najvyšší súd v odôvodnení namietaného uznesenia svoj záver o možnosti konať verejné zasadnutie bez jeho prítomnosti «oprel... o nesprávne normy a správne by malo ísť o § 263 ods. 4 Tr. por. zák. č. 141/1961 Zb., ktorý znie: „V neprítomnosti obžalovaného možno verejné zasadnutie odvolacieho súdu konať len vtedy, ak obžalovaný výslovne vyhlási, že sa účasti na verejnom zasadnutí vzdáva“», a ďalej argumentuje, že „Dňa 29. 3. 2011 o 8,20 hod prostredníctvom podateľne NS – SR... bola súdu doručená ospravedlnenka o neúčasti na verejnom zasadnutí s prílohou o dočasnej neschopnosti...

Podľa môjho názoru, ak by aj mal súd na mysli správnu zákonnú normu, ktorú chcel použiť na vykonanie verejného zasadnutia v neprítomnosti obžalovaného o odvolaní proti

rozsudku, nestačí vykázanie predvolania, lebo to by bolo reštriktívne vykladanie zákonných noriem v nesúlade s ústavou SR...

Domnievam sa, že NS nie že len použil nesprávnu zákonnú normu, ešte aj k nej priradil výklad, ktorý by pri využití správnej normy /zák. ustanovenia/, vôbec nebol súladný s účelom a významom. Navyiac by odporoval aj zákonnému stanoveniu o verejnom zasadnutí...

Preto možno považovať odôvodnenie súdu o vykonaní verejného zasadnutia v neprítomnosti obžalovaného za odôvodnenie arbitrárne a v rozpore s právom na spravodlivý súdny proces čl. 46 ods. 1 Ústavy SR.

Rozpor právneho záveru všeobecného súdu s princípmi logiky je jeden z najzávažnejších prípadov arbitrárnosti rozhodnutia všeobecného súdu.

Ako som vyššie uviedol, pred pojednávaním som doručil súdu ospravedlnenie a trval som na osobnej účasti, - t. j. nikomu som nedal súhlas, aby verejné zasadnutie súd vykonal v mojej neprítomnosti, nakoľko so sa pred odvolacím súdom mienil obhajovať...“.

Na základe argumentácie uvedenej v sťažnosti sťažovateľ zastáva názor, že namietaným uznesením najvyššieho súdu došlo k porušeniu jeho práva „na súdnu a inú právnu ochranu, právo na obhajobu, právo na osobnú slobodu a preto navrhuje, aby Ústavný súd SR po prijatí tejto sťažnosti na ďalšie konanie, ústavným nálezom takto rozhodol:

Najvyšší súd SR v konaní vedenom pod sp. zn. 4 To 13/2010 porušil základné právo sťažovateľa na konanie v jeho prítomnosti zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy SR, právo na spravodlivý súdny proces zaručený v čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a čl. 6 ods. 1 v spojitosti s čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4 To 13/2010 zo dňa 29. 3. 2011 sa zrušuje a vec sa mu vracia na ďalšie konanie.

Najvyšší súd SR je povinný zaplatiť náhradu trov konania na účet právneho zástupcu sťažovateľa podľa záverečného vyčíslenia a to do 30 dní od právoplatnosti tohto nálezu.“.

Súčasťou sťažnosti je aj žiadosť sťažovateľa o ustanovenie právneho zástupcu na konanie pred ústavným súdom.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dôvody na odmietnutie návrhu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na ktorých prerokovanie nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený. Ak ústavný súd navrhovateľa na také nedostatky upozornil, uznesenie sa nemusí odôvodniť.

Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti považoval za potrebné v prvom rade upozorniť na skutočnosť, že jeho právomoc rozhodovať o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je založená na princípe subsidiarity („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“).

Princíp subsidiarity právomoci ústavného súdu je ústavným príkazom pre každú osobu. Preto každá fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorá namieta porušenie svojho základného práva, musí rešpektovať postupnosť tejto ochrany a požiadať o ochranu ten

orgán verejnej moci, ktorý je kompetenčne predsunutý pred uplatnenie právomoci ústavného súdu (podobne II. ÚS 148/02, IV. ÚS 78/04, I. ÚS 178/04, IV. ÚS 380/04).

Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd sa pri zakladaní svojej právomoci riadi zásadou, že všeobecné súdy sú ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany svojich základných práv alebo slobôd môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným (všeobecným) súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07).

Sťažovateľ namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v spojení s právom podľa čl. 13 dohovoru uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 4 To 13/2010 z 29. marca 2011 a postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu, pričom podstata jeho námietok spočíva v tom, že najvyšší súd ako odvolací súd rozhodol o jeho odvolaní na verejnom zasadnutí bez jeho prítomnosti (a prítomnosti zvoleného obhajcu), hoci na svojej účasti na tomto verejnom zasadnutí výslovne trval a svoju neúčast' na ňom riadne a včas ospravedlnil. Sťažovateľ tvrdí, že takýmto postupom súdu mu bolo odňaté právo na obhajobu, pričom navyše verejné zasadnutie bolo vykonané bez jeho prítomnosti, hoci na to neboli splnené zákonné podmienky.

Podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku dovolanie možno podať, ak zásadným spôsobom bolo porušené právo na obhajobu.

Podľa § 371 ods. 1 písm. d) Trestného poriadku dovolanie možno podať, ak hlavné pojednávanie alebo verejné zasadnutie bolo vykonané v neprítomnosti obvineného, hoci na to neboli splnené zákonné podmienky.

Sťažovateľ zastáva názor, že v jeho veci je daná právomoc ústavného súdu, pričom takto argumentuje: „*Uznesenie NS – SR, ktorým zamietol odvolanie je konečné a nemožno podať riadny opravný prostriedok. Domnievam sa, že podať dovolanie proti názoru, resp. rozhodnutiu NS ku Najvyššiemu súdu, nemôžem očakávať nastolenie spravodlivosti a musím vyžadovať ochranu Ústavného súdu SR.*“

Ústavný súd s citovanou argumentáciou sťažovateľa nemôže súhlasiť. O namietanom uznesení rozhodol najvyšší súd ako odvolací súd, pričom o dovolaní na základe dôvodov podľa § 371 ods. 1 písm. c) a d) Trestného poriadku, ktorými sťažovateľ (výlučne) argumentuje vo svojej sťažnosti adresovanej ústavnému súdu, je oprávnený a aj povinný rozhodnúť najvyšší súd ako dovolací súd. Obava sťažovateľa, že najvyšší súd ako dovolací súd nevyhoví jeho dovolaniu, nemôže založiť právomoc ústavného súdu rozhodnúť o jeho námietkach proti uzneseniu najvyššieho súdu ako odvolacieho súdu a postupu, ktorý predchádzal jeho vydaniu. Zmysel a účel princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu rozhodovať o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy totiž spočíva v tom, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti ultima ratio inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú (m. m. III. ÚS 149/04).

Dôvody uvedené v sťažnosti smerujúcej proti uzneseniu najvyššieho súdu ako odvolacieho súdu zodpovedajú dovolacím dôvodom uvedeným v § 371 ods. 1 písm. c) a d) Trestného poriadku, pričom preskúmanie ich naplnenia patrí do právomoci najvyššieho súdu ako dovolacieho súdu, čo v danom prípade vylučuje právomoc ústavného súdu. Ústavný súd preto pri predbežnom prerokovaní odmietol sťažnosť sťažovateľa podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu nedostatku jeho právomoci.

Po odmietnutí sťažnosti bolo už bez právneho dôvodu zaoberať sa ostatnými návrhmi sťažovateľa.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. mája 2012